

- TEKST ŹRÓDŁOWY -

Tajny protokół

Podpisany przez Joachima von Ribbentropa i Wiaczesława Mołotowa tajny protokół dołączony do paktu o nieagresji wprowadzał podział Europy Środkowej między dwa systemy totalitarne.

Z okazji podpisania paktu o nieagresji między Rzeszą Niemiecką a ZSRR [ZSRS] niżej podpisani pełnomocnicy obydwu stron poruszyli w ściśle poufnej rozmowie sprawę rozgraniczenia sfer interesów obydwu stron w Europie Wschodniej. Rezultaty rozmowy są następujące:

1. W wypadku terytorialno-politycznych przeobrażeń na terenach należących do państw bałtyckich (Finlandia, Estonia, Łotwa i Litwa) północna granica Litwy będzie zarazem granicą stref interesów Niemiec i ZSRR. Przy tej okazji obydwie strony uznają zainteresowanie Litwy rejonem Wilna.
2. W wypadku terytorialno-politycznych przeobrażeń na terenach należących do Polski strefy interesów Niemiec i ZSRR zostaną rozgraniczone w przybliżeniu wzdłuż rzek Narwi, Wisły i Sanu.
3. Kwestia, czy interesy obydwu stron pozwolą na to, że wyda się pożądane utrzymanie niezależnego państwa polskiego oraz jak przebiegać będą granice tego państwa, może zostać definitywnie wyjaśniona dopiero w miarę dalszego rozwoju sytuacji politycznej.
4. W odniesieniu do Europy Południowej strona radziecka [sowiecka] podkreśla swoje zainteresowanie

Besarabią. Strona niemiecka zgłasza całkowity brak politycznego zainteresowania tymi terenami.
5. Obie strony uważać będą niniejszy protokół za ściśle tajny.

Podpisanie paktu Ribbentrop–Mołotow odbyło się w Moskwie. W wydarzeniu, oprócz szefów dyplomacji Niemiec ❶ i ZSRS ❷, uczestniczył sam Józef Stalin ❸.

PRACA Z TEKSTEM ŹRÓDŁOWYM

1. Wyjaśnij, jakie decyzje wobec ziem polskich zostały zawarte w tajnym protokole.
2. Wymień ziemie, które miał otrzymać ZSRS w wyniku układu z Niemcami.

Źródło: *Wiek XX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2002, s. 118–119.

wojny. Jednak ich propozycje okazały się niewystarczające dla komunistycznego dyktatora, który chciał nabytków terytorialnych. Dlatego podjął on rozmowy z III Rzeszą. Ostatecznie, w efekcie kilkumiesięcznych starań Hitlera, **23 sierpnia 1939 r. w Moskwie** zawarty został układ sowiecko-niemiecki o nieagresji. Podpisy pod nim złożyli szefowie dyplomacji obu państw **Wiaczesław Mołotow** i Joachim von Ribbentrop. Od ich nazwisk porozumienie określane jest jako **pakt Ribbentrop–Mołotow**.

Do traktatu dołączono **tajny protokół**, w myśl którego ziemie polskie zostały podzielone między oba państwa. W podobny sposób podzielono strefy wpływów na terenie państw bałtyckich, Finlandii i Rumunii. O treści protokołu dowiedziały się Wielka Brytania i Francja. Nie przekazały jednak o tym informacji Polsce. Wielka Brytania zawarła z Polską jedynie **25 sierpnia 1939 r.** sojusz polityczno-wojskowy. Opóźniło to wybuch wojny o pięć dni. Pierwotnie Hitler planował bowiem zaatakować Polskę 26 sierpnia 1939 r.

ĆWICZENIA

1. Oceń, jaki wpływ na pozycję Polski na arenie międzynarodowej w 1939 r. miało zajęcie Zaolzia.
2. Wyjaśnij, jaki był cel polityki zagranicznej Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r.
3. Przedstaw, jakie znaczenie dla Polski mogło mieć zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow.